

20.11.2023

Eduskunta
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt lausuntoa otsikon asiassa, minkä johdosta esitämme seuraavaa:

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysturvalakia, työttömyyskassalakia, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annettua lakia. Muutokset koskisivat palkansaajan työssäoloehdot, työttömyysetuuden sovittelua ja työttömyysetuusoi-
keuden alkamisen ajankohtaa sekä työttömyysetuuksiin maksettavia lapsi-
korotuksia.

Työttömyyspäivärahan myöntämisen edellytyksenä olevaa palkansaajan työssäoloehdot muutettaisiin siten, että työssäoloehdot määräytyisi jatkossa palkkatyöstä saatujen vakuutuksenalaisten tulojen perusteella. Vakuutus-
senalaisia tuloja koskevalla edellytyksellä korvattaisiin nykyiset kalenteri-
viikkokohtaista työaika koskevat edellytykset työssä-oloehdon kerryttämi-
sessä. Kyse on ns. palkansaajan työssäoloehdon euroistamisesta.

Palkansaajan työssäoloehdot pidennettäisiin nykyisestä noin kuudesta kuu-
kaudesta 12 kuukauteen. Ansiopäivärahan määräytymistä koskeviin sään-
nöksiin tehtäisiin palkansaajan työssäoloehdon muuttamisen johdosta tar-
vittavat muutokset.

Työttömyysetuuden sovittelusta poistettaisiin niin kutsuttu suojaosa eli se
osa tuloa, jota ei huomioida sovitellun työttömyysetuuden määrän lasken-
nassa.

Etuusoi-
keuden alkamisen osalta omavastuu-aikaa esitetään pidennettäväksi
viiden päivän työttömyyttä vastaavasta ajasta seitsemään työttömyyspäi-
vään.

Työttömyysetuuden lapsikorotukset esitetään poistettavaksi, mistä seuraa
muutoksia myös työttömyysturvalain mukaisen liikkuvuusavustuksen mää-
rään sekä eräisiin työttömyysetuuksien rahoitusta koskeviin säännöksiin.

Lisäksi niin ikään etuusoikeuden alkamiseen liittyen esitetään, että yli kaksi viikkoa kestävästä kokoaikatyöstä päättyessä maksettava lomakorvaus estäisi työttömyysetuuden maksamisen ajalta, jolle lomakorvaus jaksotetaan.

Petteri Orpon hallitusohjelmassa todetaan, että hallitus sitoutuu julkisen talouden rahoitusaseman kohentamiseksi vahvistamaan julkista taloutta toimenpidekokonaisuudella, joka vahvistaa julkista taloutta nettomääräisesti kuudella miljardilla eurolla vuoden 2027 tasossa. Neljä miljardia tästä on tarkoitus toteuttaa menosopeutuksilla ja kaksi miljardia työllisyyttä parantavilla toimenpiteillä. Tämän esityksen toimenpiteet ovat osa kannustinloukkujen purkamisen kokonaisuutta, ja niillä tavoitellaan nettomääräisesti noin 250 miljoonan euron menosopeutusta sekä noin 20 000 henkilön työllisyyskasvua. Työllisyyden kasvun arvioidaan vahvistavan julkista taloutta noin 550 miljoonalla eurolla.

Esitys liittyy valtion vuoden 2024 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024.

Muutosten soveltaminen olisi porrastettu niin, että voimaantulosta alkaen sovellettaisiin omavastuuajan pidentämistä ja lomakorvauksen vaikutusta koskevia ehdotuksia, 1.4.2024 alkaen sovellettaisiin lapsikorvauksen poistamista ja sovittelun suojaosan poistamista koskevia ehdotuksia ja 2.9.2024 alkaen sovellettaisiin työssäoloehtoja koskevia ehdotuksia.

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Valmistelun aikana Suomen Yrittäjät ry:llä on ollut mahdollisuus kommentoida

Hallituksen tavoite julkisen talouden vahvistamiseksi edellyttää selkeitä toimia heti ja viipymättä. Mitä korkeampi velka meillä on, sitä suurempi osa verovarosta menee velan hoitoon. Tämä on myös talouskasvulle haitallista, kun rahat valuvat velkarasituksen maksuun. Siksi velkaantumisen kuriin laittaminen on tärkeää. Osana julkisen talouden tasapainottamista tulee tarkastella myös työttömyysturvajärjestelmää. Ehdotettujen muutosten staattinen vaikutus on esityksen mukaan valtion ja kuntien taloutta heikentävä. Muutosten arvioidaan kuitenkin lisäävän työllisyyttä ja tätä kautta vahvistavan julkista taloutta 550 miljoonalla eurolla ja tämä merkitsisi myös valtion ja kuntien talouden huomattavaa kohentumista. Ehdotetut muutokset parantaisivat työnteon kannustimia ja siten työvoiman saatavuutta yrityksiin. Muutoksilla olisi vaikutusta työttömyysvakuutusmaksun tasoon laskevasti mikä pienentää yritysten työvoimakustannuksia.

Pidämme esityksen vaikutusarviointeja uskottavina ja niiden tukevan sitä, että esitetyt muutokset on syytä saattaa voimaan mahdollisimman pian.

Pidämme esitettyjä muutoksia pääosin perusteltuina ja kannatettavina. Esi-tyksen yksittäisistä ehdotuksista haluamme nostaa esiin seuraavaa:

Sovittelun suojaosa on yksittäisissä tilanteissa parantanut jossain määrin kokonaan työttömän henkilön kannustimia ottaa vastaan osa-aikaista työtä. Samalla se on kuitenkin asettanut rajan, jolla työnteon lisääminen ei ole-kaan ollut enää kannattavaa. Suojaosan kokonaistyöllisyyttä parantavasta vaikutuksesta ei ole tutkimustietoa ja työttömän kannustimet tehdä osa-ai-kaista työtä ovat ilman suojaosaakin kohtalaisen hyvät. Esitystä voidaan siten pitää perusteltuna ja kannatettavana. On kuitenkin syytä jatkossa tar-
kasti seurata tämän vaikutuksia työllisyyteen.

Työttömyysetuuden lapsikorotusten poistamisen bruttovaikutus lapsiperhei-den käytössä oleviin tuloihin on esityksen mukaan työttömyysetuuden leik-kausta pienempi, sillä muutos vaikuttaisi voimakkaasti toimeentulotukeen ja yleiseen asumistukeen, joita siis maksettaisiin jatkossa enemmän. Vaikutus on kuitenkin tuloja pienentävä, joten jatkossa on syytä tarkastella kokonai-suutena lapsiperheiden käytössä olevia tuloja ja niiden vaikutuksia lasten hyvinvointiin.

Toteamme lisäksi, että sekä palkansaajan työssäoloehdon pidentäminen että euroistaminen lähentävät sitä merkittävästi yrittäjän työssäoloehdon kanssa, joten hallituksen on todennäköisesti helpompi toteuttaa ohjel-maansa siltä osin, kun sen tavoitteena on valmistella malli ns. yhdistelmä-vakuutuksesta puoliväliriiheen mennessä.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Harri Hellstén
työmarkkina-asioiden päällikkö